ليكوالي املاء او انشاء

د

Ketabton.com

گل پاچا الفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

سر لیك:	مخ:
دوه دهقانان	۱-۲
دوه جنازې	۲
ملیت اوملي استقلال	۳-۵
ملي یووالی	۵-۷
ژوند	۷-۸
مترقي ژوند	۸-۹
دخلکو نظر	۹-۱۱
دحق اظهار	۱۱
ډار	۱۲-۱۳
حقیقت	۱۳
زما نظر	۱۳-۱۴
عشق او هوس	۱۵-۱۶
مضراحتیاط	۱۷-۱۸
حاکمانوته وایم	۱۸-۱۹
میلونر خیرات خور	۲۰
ګرانه لیکواله!	۲۱-۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

دوه دهقانان

دهقانانو دمني فصلونه ټول کړه او دکروندې کارونه تمام شوه، هر چاخپله غله کورته ویوړه او خپل وابنه یې په ځای کړه، دژمي واورې شروع شوې، هر څوک تیارې غلې ته کښېناست نرخونه له پخوانه جګ لاړل، د پروړی قیمت یوپه دوه شو.

یوه دهقان فکر وکړچې اوس دقلبې غوایان خپله نیمه بیه په نس خوري او یو پنډ وابنه پنځه روپۍ خرڅېږي، نبه به داوي چې خپل غوایان خرڅ کړم او په وښو خرڅولوهم ډیرې پیسې پیداکړم چې ژمی تېرشو اوپسرلی راغی، بیا به دیوې دپاره غوایان واخلم خپله دهقاني به کوم.

بل دهقان غوایي نه درلودل هغه هم ده غوندې هوښیار اودفکر خاوند و، هغه وویل چې اوس ژمی دی غوایان په نیمه بیه لاس ته راځي نوراشه همدغه اوس غوایان واخله او پسرلي ته مه ګوره، ځکه چې هغه وخت دغه نرخونه نه پاتې کیږي. دا دوه هوښیار دهقانان په سوداکې جوړ شوه او هر یوه دا ومنله چې دغه سودا د ده دپاره سودمنه ده.

په دې سودا کې دواړو خپل عقل اوفکر ښه جنګولی دی، مګر دایو قمار دی چې وړونکی یې لاندی دی معلوم. انسان که هرڅومره عمیق او دقیق فکر وکړي بیا هم د یوه شطرنج باز مثا ل لري چې ټول فکر یې د قمار په لوبه کې خرڅیږي اوبې دچانس له موافقته لوبه نه شي وړلی، دا دوه دهقانان هم په حقیقت کې شطرنج بازان دي اوهغه چالونه شطرنج بازان یې دآس اوپیل په وړاندې کولو او بېرته کولوکې سنجوي دوي یې دغوایانو په خرڅولو او اخیستلو کې له نظرلاندې نېسي، مګر دومره خبره ده چې دوی له یوه چاله زیات نه شي سنجولی اوفکرونه یې له ابتدا نه انتهاته تجاوزنه کوي هغه یو دوښوګراني ویني، دغوایانو ارزاني نه ویني، دغه بل دغویو ارزاني ته ملتفت دی، دوښو قیمت ته یې پام نه دی.

دغویو خاوند چې خپل غوایي یې په هغه بل خرڅ کړ، هغه مجبورشو دده وابنه هم په ګران قیمت واخلي اوخپله کڅوړه تشه کړي.

ددوی سودا خو سرونیوه اوس به ګوروچې چانس او طالع له کوم یوه سره ملګرتیا کوي او دابیع دچاپه ګټه تمامیږي.

په دې انتظار کې څه موده تېره شوه پسرلی لا نه و راغلی چې ټاکو راغی او ددهقان دواړه غوایان په تېره چوړکۍ حلال شوه لومړی دهقان په خپلې هوښیارۍ شکرونه ویستل او ویل یې چې زه پوهېدم چې زنده جا ن ما ل، مرګ او درد لري هسې نه چې دڅاروو مرض راشي اولوی تاوان راواوري نو راشه خپل غوایي خرڅ کړه او پیسې نغدې کړه، په کوراو کلي کې به یوه او بل ویل چې دغویو پلورونکی هوښیار و، ګټه یې وکړه هغه بل کم عقل و، ځکه یې تاوان وکړ.

هرکله چې دلومړي دهقان هوښیارۍ ټولو ومنله نو هغه بل خپلې ناپوهۍ ته ملتفت شواو ګمان یې کاوه چې هغه په رښتیا دغه ورځ لیدله او زه خدای ړوند اوکوڼ کړم چې له پسرلي نه مې دمخه غوایي واخیستل.

څوورځې چې نورې هم تیرې شوې دلومړی دهقان په کور غدۍ ولوېده دی کم بخت ووژل شو او پیسې غلو ویوړې.

داټاکو دغویو له ټاکونه هم بترو چې هم سر لاړ او هم ما ل. په کورکې یې کونډه اویتمان پاتې شول چې خپل خوراک او پوښاک ته حیران و هر چا به ویل چې نغدې پیسې په کورکې ساتل همدغسې کارونه لري، دده غریب دڅاروو مرګ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

درد لیده او خپل مړګ یې نه لیده، دغه وخت دامعلومه شوه چې دویم دهقان یعنې دغویو اخیستونکی تر ده هوښیار و د هغه بلا په ما ل ولګیده او د ده په ځان شوه اوس نو ده خپل بریت تاوول او ځان ته یې عاقل خان ویلې.

دغه وخت پېښو او حوادثو داڅرګنده کړه چې ددهقانانوپه پوهه او سنجش کې څه ډېر فرق نه و، دواړه لکه دیوه خره غوږونه برابر و، یوه که دغو یو مرض لیده، دتورې شپې غله یې نه لیدل هغه بل چې له غلونه خبرو د غویومرض ورته نه ومعلوم.

وګورئ: پیښې او حوادث زموږ په قضاوتونو او فیصلوکې څومره دخل لري که ددهقان په کاله غدۍ نه وای لوېدلی هوښیارې ترېنه هېڅانه شوه ورلی. مګر کله چې غلود ده سر اوما ل ویوړه هرچا پرې دبې عقل فتوا وکړه.

دا ده زموږ پوهه او هوښیارې.

دوه جنازې

په یوه ورځ په یوه ساعت کې له یوې شفاخانې نه دوه جنازې راووتلې هغه یو د کم خونۍ په وجه او دابل دفشار خون په سبب مړشوی و د هغه جنازه څلوروتنوپه اوږه را اخستې وه. د د ې بل په جنازې پسې بې حسابه لوی او واړه موټرونه روان ؤ.

هغه یوه وینه نه درلوده څکه مړشو. ددغه بل وینه زیاته شوې او تیزه شوې وه څکه یې ژوند و نه شو کړای.

دوی دواړه مړه شول مګر مرګونه یې یو رازنه و او مرضونه بېل و. یوه د نورو وینې هم څکلې وې او دیته محتاج و چې ډاکتران یې له وجوده وینه و باسي.

بل ته چا خپله وینه نه وه پرېښې اوبې وینې و.

یو د افراط اوبل دتفر یط له لاسه مړشو. هغه چې فقیرواو په فقر الدم مړشو د هغه له مرګه دباختر آژانس هېڅ خبرنه شو، ددې بل دمرګ اطلاع اخبارونو په ډېر تاسف اخیستې و ه او دجرایدو مخونه یې په ماتم کې تور شوه.

دوی دواړه یو بادار او بل مزدور و څه موده پخوا ښاغلی بادار رنځو رشوه ډاکټر دمزدور وینه درنځوروجود کې انجکشن کړه، دمزدور قوي وجود کمزوری شواو بادار په لږوخت کې دهر راز خوراکونو په زور او دعیاشۍ په وجه په فشار خون مبتلا شو. چېرته چې دغه شان باداري اومزدوري وي دغه شان کارونه کیږي او دیوه په ځای دوه مري.

یو کمزوری کول او بل قوی کول د دواړو په مړینه تما میږي او دظالم او مظلوم عاقب همدغه شان وي.

موږ دا راز مرګونه طبیعي ګڼو، مګرپه حقیقت کې قتل او مقاتله ده چې دوښنو پور ورته ویلی شو.

په دغسې مرګونوکې هم قاتل او مقتول شته، مګر زموږ پولیسان او حاکمان پرې نه خبرېږي، او داسې معنوي قتلونه له نورونه دوی ډېر کوي.

دلته داعادت دی که چا څوک په توپک وویشت یایې په چړو وواهه پوښتنه یې کیږي، مګرکه چا دچا ډوډۍ وخوړه او هغه له لوږې مړشو، دغسې قاتل ته سزانه ورکوي. دغه راز مقتول ته څوك شهید هم نه وایي او نه څوك پرې تبې ترې.

په رښتیا چې موږ ډېر ظاهر بین یواو حقایقو ته نه یو ملتفت. زموږ ډاکتران هم موږغوندې دي او په دې نه پوهېږي چې اصلي مرض ظلم دی او حقیقي علاج عدالت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملیت اوملي استقلال

هغه وخت چې یو کوچنی ماشوم په خبرونه پوهیږي او خبرې نه شي کولی نود مور او پلار نومونه هم نه پېژني او په ذهن کې یې دخپل اوپردي مفهوم نه وي ناست دکورنۍ او قبیلې دقام اوملت څه فکر له ده سره نه وي اوله دغو الفاظو سره وروسته اشناشي، مګر په همدغه حا ل کې هم دومره تمیزلري چې خپله مور پیژني اوخپل پلار هم نه غلطوي.

دا دپوهې لومړی نښه ده چې دماشوم په سترګو کې ظهور کوي او دایره یې ورځ په ورځ لوئیږي.

دا احساس له عقل اوتفکر نه پخوا پیداکیږي او دمشرۍ حق لري، د انسان دمعرفت اساس همدغه دی او له همدغسې نقطې نه دبصیرت او بصارت لیکه شروع کیږي د ماشوم فکرچې هرڅومره وده کوي هغومره دخپلوانو په پېژندلو زیات موفق کیږي او خپلوان یې ډیریږي یعنې له کوره کورنۍ ته راشي اوله کورنۍ نه قبیلې ته ورننوزي اوبیاله ملت اوملیت سره اشناشي، یعنې دخپل ولس ټول افراد خپل ګڼي او دیوه بل ملت ټول افراد ورته پردی ښکاره شي.

دخپلو او پردو د پېژندلو وروستی حد همدغه دی او ددنیا ملتونه په همدغه حدولاړدي. دیوه متمدن او مترقي انسان معیار همدغه دی چې د قرابت سلسله یې دغه حدته ورسیږي اودکور او کورنۍ دقام اوقبیلې په تنګه دایره کې ایسار پاته نه شي ددې خبرې معنی دا نه ده چې دنږدې خپل او لرې خپل په منځ کې به څه فرق نه وي او دملت هرفرد به عینا خپل سکنی ورور ګڼي یابه دکور او کورنۍ دایره محوه کوي او په دغه لویه دایره کې به اوسي.

نه هېڅکله داسې نه شي کیدای بلکې څنګه چې هرسړی په خپل کورکې اوسي اوکوریږي په یوه لوی ښارکې وي او ښارپه یوه مملکت کې واقع وی هرفرد به په خپل ملت کې همدغه شان وي اوپه دغه ډول به ځان دیوه ملت جز ګڼې خپل ځان دیوه ملت جز ګڼل اودغه کل پیژندل همدغه معنی لری چې دخپل او پردی فرق به کوي او دواړوته به په یوه نظرنه ګوري.

که څوک دخپل ملت او د پردی ملت فرق نه کوي یايې نه شي کولی هغه دکوم ملت جزنه ګڼل کیږي، که څوک هېڅوک پردی نه ګڼي په حقیقت کې هېڅوک خپل نه ګڼي او خپلوان نلري. که پردیتوب په دنیاکې نه وای خپلتوب به هم نه وه.

ملیت اوملي وحدت په همدغه احساس بنادی چې سړی دخپل اوپردي فرق وکړي او دواړو ته په یوه نظرونه ګوري داحس په انسان کې ډیر قوي او ډېر طبیعي دی. دانسان په فطرت کې داخبره پرته ده چې له پردي زویه به خپله لورښه ګڼي او خپل به ورته ښاغلی معلومیږي.

دغه احساس په یوه قام او یوه ملت پورې اختصاص نه لري.

هرچیرته همدغه حا ل دی اوپه دې کارکې دامي اوملا څه فرق نه شته دخپل او پردي تمیزپه ډیرو بې تمیزو خلکوکې هم شته مسلمان او کافر پوه او ناپوه د خپل او پردي په فرق قایل دي.

څو زره کاله پخواهم خپل، خپل و او پردی، پردی و، څو زره کاله وروسته به هم دغه شعور او دغه احساس موجودوي داهغه حقیقت دی چې په شرق او غرب کې نه بد لیږي اوپه هردین اوهرائین کې شته هغه زمانه په خیا ل اوتصویر کې نه راځي چې یا وروري او عزیز ګلوي دومره بېخونده شي چې دیوه پلار زامن ځانونه پردي وګڼي یاپردي خلک دعشق اومحبت هغه جذبه پیداکړي چې هرڅوک هرچاته ورور او عزیز ووایي او دیوه میراث د ټول عالم حق وګرځي، زه یقین لرم چې هېڅکله به میندې او پلرونه د نورو اولاد ته په هغه نظرو نه ګوري لکه چې خپل بچوته ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دا نشم منلی چې دخپل اوپردي مرګ به په خلکو يوشان اثروکړي او په دغه ويراو هغه ويرکې به څه فرق نه وي موجود.
په عمرونو به دمور ژړا او دخور ژړا له نورونه فرق لري او هرڅوک به دخپل پلار په مرګ يتيم کيږي.
هغه زمانه دهيچا په تخمين کې نه راځي چې دخپل اوپردي کاله توپير او تميزله منځه لاړشي او ټول کورونه خپل شي ياټول پردي شي.
اوس خو روند هم دخپل کاله لاره نه ورکوي او ځاروي هم ماښام خپل کاله ته راځي. په دې بې ثباته دنياکې چې کوم شی ډير ثابت او پايدار معلوميږي هغه دخپل اوپردي فرق دی.
مليت او قوميت په همدغه ټينګ اساس ولاړ دی اوملي وحدت دفطرت دتشکيلاتو فصل اوباب دی.
دغه متمايز رنګونه چې په اقوامو اومللو کې وينئ دبر پاخه دي او هېڅوک يې نه شي بدلولی.
له دغه وحدت سره چې په يوه ملت کې يې وينئ هغه غيرت تړلی دی چې يوملت يې دبل په نسبت احساس کوي.
که چا د خپلو او پردو فرق نه کولی، ملتونه به نه و جوړ شوي او دغه سياسي اوملي تشکيلات چې نن وينئ په دغه ډول به نه ؤ.
همدغه دځان اودبل فرق دی چې يوملت دبل ملت سلطه اونفوذ نه مني او دخپل ملي استقلال دپاره ډيرې لويې قربانۍ ورکوي.
مراکش او تونس همدغه احساس له فرانسويانو نه بېل کړل او الجزاير هم ددغه حس او شعور په قوت دفرانسې له لوی قوت سره په جګړه اخته دی.
دپښتونستان توريالی ملت د پاکستان په مقابل کې همدغه احساس ټينګ درولی دی. هغه پرديتوب چې ددې دواړو ملتو تر منځ موجود دی ارومرو دوی يوله بله بېلوي او دا بېلتون ډيرحتمي اويقيني دی.
دغه راز ترکيب اوتاليف چې په زور او جبر بناوي اوانساني فطرت ترېنه کرکه کوي ډيربې بقا اوبې وفا معلوميږي.
دخپل او پردي تميز دفطرت قانون دی او هر سياست چې له دغه قانون څخه مخالف وي هېڅ قوت يې حمايت نه شي کولی.
دبشر فطرت او طبيعت په بله خوا ګرځول دانسان کارنه دی اوعقل يې نه مني، نن ملي شعور اوملي احساس ډيرقوت موندلی دی اوله دغه قوت سره هېڅ قوت مقابله نشي کولی. ځينې ګمان کوي چې که علم ډيره ترقي وکړي او د ګډ ژوند وسايل زيات شي نو ملي اوقومي تعصبات به ورک شي او ټول عالم به دبشريت په نامه يو وجود شي يعنې بيا به دخپل اوپردي فرق نه وي او درست ملتونه به يوملت شي دا آرزو په اول نظر ډيره ښکلې معلوميږي مګرله حقيقت نه دومره لرې ده چې مونږ د مريخ له کرې نه هم دومره لرې نه يو.
اوس خومونږ وينو او ګورو، چې ددنيا ډير پوه او مترقي ملتونه له نورونه په خپل مليت ډيرټينګ دي اوملي احساس په متمدنو قومونوکې ډير قوي دی.
همدغه احساس دنن ورځې په ادب او فلسفه کې ډيراثر لري اوپه انسان کې ئې ډېره خودي او خودشناسي پيداکړې ده، دجهان دځو زرو کالو تاريخ په همدغه بنسټ ولاړ دی اودغه بنياد يې ډير مضبوط کړی دی.
نن دهر ملت په نظرکې خپل ملي استقلال ديوه ډيرلوی ناموس حيثيت لري او له دې نه لوی افتخار بل نه شته، ددغه مقصد دپاره خلک سرونه مالونه او اولادونه قربانوي اوبې استقلاله ژوند ډيرلوی ذلت ګڼي، که چيرې ملي احساس اوملي شعور په ډيرقوت موجودنه وای د استقلال قيمت به ډير لږ و او ددنيا لويې امپراطورۍ به نه ړنګيدې، استعماربه دغسې بده قيافه نه درلوده او يوملت به دبل ملت سيوری لاندې خوشحاله و.
دغه ملي جشنونه چې هرمستقل ملت يې دخپل استقلال په يادکوی اوپه ډير قدر ورته ګوري دمليت تجليل اواحترام يکې پروت دی او همدغه معنی لري چې يوملت دبل ملت حاکميت په ځان نه شي منلی. مونږ بايد په دې خبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډيرفکر وکړوچې ملي استقلال دملي احساس او شعور محصول دی هر څومره چې دغه حس قوی وي هغومره به زمونږ استقلال هم قوي وي. داستقلال ساتنه دمليت قوي جذبې ته ډير شديد ضرورت لري که دغه احساس په يوه ملت کې کمزوری شي هغه داستقلال په قدر او قيمت نه شي پوهېدلی او دهمدغسې ناپوهۍ په وجه دغه لوی نعمت ساتلی هم نشي.

مونږ بايد خپل ملي امتيازات ملي شعوراو ملي احساس ډيرتينګ وساتو او دخپل استقلال تقويه ورپورې مربوط وګڼو.

ملـي يووالــی***

هغه خلک چې په يوه وطن کې اوسيږي، ګټه او زيان يې يو وي، ديوه واکمن امرته يې غاړه ايښی وي، له يوه بيرغ لاندې راټوليږي اومشترک تاريخ لري يوملت بلل کيږي.

افغانستان يووطن دی، ددې وطن ټول او سيدونکي يوملت دی، ددې ملت نوم افغان دی. لکه چې په افغانستان کې ساړه او تاوده، وچ او لامده، هسك او ټيټ ځايونه شته چې په ځينو کې يو رازغلې او ميوې کيږي په ځينو کې بل راز، په ملت کې هم راز راز خلک شته چې کړه وړه يې يوبله ځينې فرقونه لري مونږ ته په کار دی چې په دې خبره ځان ښه پوه کړو چې وطن هغه تنک او کوچنی کورنه دی چې ديوه پلار او ديوې مور اولادونه به پکې استوګنه لري اونه هغه کلی دی چې ټول اوسيدونکي به يې يوخيل يايو قوم وي په دې اوسنۍ زمانه کې اوس ځينې داسې کورونه هم شته چې يومسلمان پښتون له يوې روسۍ يا امريکايۍ ميرمنې سره پکې اوسي او دواړه د يوه اولاد موراوپلار وي.

هرکله چې په يوه کاله کې داحا ل وي نو په يوه لوی وطن کې به ولې هندو اومسلمان، شيعه اوسني، پښتون اوتاجک ديوه ملت په حيث نه اوسيږي.

زه ډير داسې دوه وروڼه پيژنم چې يوپښتو وايې اوبل فارسي.

داسې پښتانه پلرونه مې هم ليدلي دي چه اولادونه يې پښتو نشي ويلی.

که مونږ په پښتو او فارسي ژبه کې ښه ځيرنه وکړو او لرې نظر وکړو دواړه ژبې د يوه باغ ونې دي چه نيلې او ريښې ئې يو له بله ترلي دي.

دا چه مونږ د افغانستان اوسيدونکي د پښتون، تاجك، نورستاني، بدخشي، ترکمن، ازبك، هزاره، ايماق او عرب په نامه يادوو عيناً هماغسې مثا ل لري لکه چه پښتون دصافي، شنواري، مومند، اپريدي، وزير، مسعود، يوسفزي، اخکزي، کاکړ، بارکزي، او سدوزي په نومونو يادوو.

په دغسې مختلفو او متعددو نومونو زمونږ ملي وحدت هيڅکله نه خرابيږي او هر څوك پوهيږي چه:

هزار خونی واړه ښهر يو بغداد دی.

څنګه چه د يوه وجود غړي ډير نومونه لري لکه: لاس، پښې، سر، غوږ، پوزه، سترګې او داسې نور....دغه شان د يوه ملت اعضا ٔاو اجزا ٔ هم دي چه په ډيرو نومونو يادېږي مګر ملت يو وي او وطن هم د کليو او ښارونو په بيلو بيلو نومونو نه بيليږي. د وطن په باغ او بڼ کې راز راز ونې او بوټي وي چه پاڼې، ميوې او ګلونه يې يو له بله ډير فرق لري، مګر باغ يو وي او دغه د ونو بوټو اختلاف د باغ يو والي ته زيان او ضرر نه رسوي.

د وطن او ملت د پاره، باغ ډير ښه مثا ل دی.

په يوه شعر کې چه باغ يې عنوان دی د وطن او ملت تصوير داسې ويستل شوی دی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه باغ کښې وې ولاړې ډېرې ونې

هره پاڼه یې لایقه دستاینې

خواږه خواږه غاړه په خوله په خوله وې

له یوې خاورې پیدا دیو کاله وې

له یوې ویالې اوبه ورته راتللې

په یوه هوا کښې ټولې لوېدلې

ددې ټولو یو خزان او یو بهار و

ښه او بدې و شریک یو یې واک دارو

ځینې جګې ځینې ټیټې کوز و پاس وې

لکه ګوتې دیوه وجود دلاس وې

چا میوه لرله چا ښایسته ګلونه

دچا سیورې و ډېر ښه دچا قدونه

چنار لوی و شفتالو لکه ماشوم و

دمڼې او ناک توپیر له ورا معلوم و

له یوه سره لوېې وه نور ځه نه و

بل سره د رنګ او خوند نصیب ډېر ښه و

دمرغانو نغمې وې پکښې خورا زه

هر مرغه موېږانده له خپل اوازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګارنګ ګلونه و یوه چمن کښې

لکه وي چې ولسونه په وطن کښې

په حقونوکښې یې نه وخه توپیر

باغبان وپه هرې ونې ډېرزهیر

یوله بله یې په هرحال کښې شرکت و

په تمامه معنی یوصحیح ملت و

مملکت همدغه شان وګڼه وروره

واخله درس د خپل نظر له سپین او توره

دوه سکه ورونه لري بېل بېل نومونه

بېل رنګونه بېل غږونه بېل خویونه

که ته پوه شې دا بیلتون څه بیلتون نه دی

څوك وائي چه تاجك ورور د پښتون نه دی

ژوند

ښايي چې تاسې به کله داسې سړی ليدلی وي چې لاس اوپښې نه لري سترګې يې ړندې او ژبه يې ګونګه وي، مګر ژوندی وي.

دغه راز سړی که په ګېډه موړ او په تن پټ وي او په ښه کورکې اوسي يعنې دشتمنې کورنۍ غړی وي بيا هم دده ژوند بې خونده اوبې اهميته دی.

په ژوندکې چې حرکت او فعاليت نه وي او له قوت اوقدرت نه محروم وي څه ارزښت نه لري. هغه ژوند چې پوهه اوبصيرت ورسر ه نه وي او دشعور واحساس برخه يې نيمګړی وي ښه ژوند ورته نه شوويلی. ګېډه مړول، په ښه کورکې اوسيدل اوښه اغوستل دژوند لومړی ضرورتونه دي مګر کافي نه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ژوندکې د ذهن او روح اطمينان، دآينده په نسبت نښه انتظار، دانساني ازادۍ اوبشری حقوق تامين او تکميل ډيرمهم ضرورتونه دي.
په ژوند کې له کميت نه کيفيت ډيرمهم دی. ژوند بايد ښکلی اوښاغلی وي.
دژوند لپاره جما ل او جلال دواړه په کاردي.
لذت اوافتخار دژوند لاس اوپښې يا د الوتلو وزرونه دي.
که ژوند خوار اوغريب وي دادومره ډيره د افسوس خبره نه ده.
ډير افسوس هغه وخت په کار دی چې له ژوند نه دخلکو زړونه تورشي او ژوند ته په کرکه وګوري.
د يوه هيواد دواکمنو اومشرانو کاريوازې دانه دی چې دخلکو ژوند ښه کړي بلکه ستراو مهم خدمت دادی چې دژوند مينه په زړونوکې زياته کړي او هيلې، اسرې راژوندۍ کړي.
کيدای شي چې په جنت غوندې ځای کې سړی له ژونده بېزاره شي ياپه جونګړه کې له ژوندانه سره مينه ولري.
په ژوند کې يو معتدل حالت ډير ښه دی او ښه ژوند هماغه دی چه اعتدال پکې وې يعنې نه ظالم وي اونه مظلوم، نه د چا باداروی او نه يې څوك بادار وي.
هو؟ اجتماعي عدالت دژوند لپاره ډير ضرور دی، دژوند ساتنه دژوند وده اودژوند خوشحالي په همدغسې معتدله هواکې امکان پيداکوي.
چيرته چه عدالت اوعدل نه وي هلته ژوند خوښ اوښاغلی نه وي او په دغسې ځای کې ژوند ډيرلوی عذاب دی «وقنا ربنا عذاب النار»

مترقي ژوند

ژوند دتحول اوتکامل نوم دی، دصحراکانې چې په پيريو پيريو په يوه حا ل پاتې دي ژوندي ورته نه شو ويلی.
دپسرلی ګلونه چې له ځمکې راټوکيږي، لوييږي، غوړيږي، مړاوی کيږي او خاورې کيږي په ژوندانه کې برخه لري او ژوند دهمدغسې تغيراو تحول نوم دی. هغه غله چې په کندو ياپه ګوډې کې پرته ده او هغه چې دهقان يې په ځمکه کې کري دژوند په لحاظ ډير فرق لري.
همدغه له خاورو لاندې زرغونېدل، لوئېدل او پخېدل د ژوندانه مظاهر دي او مترقي ژوند همدغه دی.
که موږ انساني او حيواني ژوند مقايسه کړو پوهيږو چې په انساني ژوند کې تغيراو تحول يعنې دحالاتو بدلون ډير زيات دی او غيرله انسانه په نورو حيواناتوکې تحولات ډير لږدي. حيوانات په زرګونو کالوکې هغومره فرق نه کوي لکه چې انسانان ئې په څو کالوکې کوي.
انسان په مرور دزمان خپل لباس، خپل کور، خپل خوی، خپل فکر بدلوي اووخت په وخت په بل رنګ اوبله بڼه راوزي.
يو عصر له بل نه دهمدغو تحولاتو په بنا بېليږي اوبدليږي.
دعصر او زماني په اقتضا له ماضې نه مستقبل ته راتګ، زوړ حا ل پرېښودل اونوی حا ل قبلول مترقي ژوند دی.
هغه قام چې دحالاتو په بدلون قادرنه وي اوخپل زوړ فکر، زوړ خيا ل، زوړ عادت زړه پوهه په نوي نه شي بدلولی مترقي ژوند نه لري.
دژوند دبقا او لوړتيا دپاره دانسان په طبيعت کې دتحول او تجدد غوښتنه پرته ده او قدرت هم دتغير او تحول قانون په ټولو مخلوقاتو جاري کړيدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ژوند چې دودې اولوړتيا په حا ل کې وي د تجدد خواته ډېر تمايل لري.
کوم ژوند چې مرګ ته نژدې وي طبعاً دمړينې خوی او عاد ات پيداکوي.
همدغه سبب دی چې کوچنيان او ځوانان نوو شيانو ته ډېره هڅه کوي نـوی لباس ښه ګڼي او نـوی کـور ئې له زړې جونګړې نه ډېر خوښ وي، مګر زاړه اوسپين ږيري له زړوشيانو او زړښت سره خدای پامانی ته ندي تيار.
که مونږ ددنيا مترقي ملتونه له هغو قومونوسره مقايسه کړوچې ژونديي دترقي په حا ل کې نه دی دابه ومنو چې دمترقي حالت تغير اوتحول ډېر ګړندی او په بېرته پاتې قومونو کې تحولات ډير ځنډني دي. دجهان تاريخ هم دابښيي چې دبشري ټولنو تحولات په لومړيو مرحلوکې ډيرسست و اواوس يکې ډير ګرنديتوب راغلی دی.
که څوک غواړی چې خپل ارتقايي سيراو حرکت ځانته معلوم کړي خپلواجتماعي تحولاتوته دې ځير شي او ودې ګوري چې په عمومي اوضاعو او حالاتو کې څومره فرق راغلی دی.
ديوه ملت دپوهې او هوښيارۍ دمعلوموملوپاره هم اجتماعي تحولاتو او تجدد پسندۍ ته کتل په کار دی.
دعلم اوپوهې خاصه او مميزه همدغه ده چې په انسان کې دزړو دودونـو او رواجونـو پابندې کمـوي او دنـوي عصر ضرورت او احتياج ته يې متوجه کوي يعني دتقليد پېتې سپکوي اودعقل ومنطق په اساس دنـوو افکارو اونـوو خيالاتو دقبلولو استعدادته ترقي ورکوي او ابتکاري قوه زياتوي.
دعرف اوعادت له غلامۍ څخه آزادي دمدني او عرفاني پيشرفت په برکت حاصليږي او زاړه ناکاره رواجونه دهمدغې رڼا په مرسته له مينځه ځي.
راشئ! چې اوس خپل ځانته په ځير ځير وګورو او پخپل حق کې قضاوت وکړو چې مونږ دنوي ژوند په قبلولوکې څنګه يواو دنوو افکاروپه څرګندولوکې څومره جرئت اوهمت لرو؟
زمونږ ذهني ازادي چې دپوهې اوتنو يرنتجه ده ترکومه حده ده او له اجتماعي نهضتونوسره څومره علاقه لرو؟

دخلکو نظر

انسان ډېر زيار کاږي چې دنوروپه نظرکې ښه شي او خلک ورته ښه ووائي.
ددغه مطلب دپاره دی ډيرځله سمه لاره پريږدي اوپه کږه لاره ځي يعني حقيقي ښه والی بدلوي او ددې دپاره چې دخلکو په نظرکې ښه معلوم شي نو دريا اوټګۍ رنګونه هم په ځان پوري منبي.
دخلکو نظرهم عموماً سم نه وي اوښه يا بد پېژندل دهرچا کارنه دی، ځکه ځينې بد کسان هم دخلکوپه نظر ښه ورغلي دي.
زه دانه وايم چې سړی دې دنورو د نظر مراعات نه کوي.
او دود و دستورته دې نه ګوري ځکه داکار هرڅوک نه شي کولی اوعلی الا طلاق ښه هم نه دی.
ماته معلومه ده چې دنوروښه اوبد نظر دانسان په ژوندکې څومره اثر لري، دډيروخلکو ډيرې خوشحالۍ اوډير خپګانونه دنورو دنظر اغيزه ده او دخلکو نظرپه سړي باندې هر څه کولی شي.
څنګه چې ديوه نظر باز نظر روغ سړی رنځورکوي او ډيره ښه مانۍ رانړوي، دغسې د اجتماع نظرهم ډير قوت لري اوډير خلک يې ځانته تابع کړي دي.
ډيرکسان شته چې پخپلو سترګوخه نه ګوري اوښه وبدد نوروپه نظرپيژني.
دخلکو نظرونو ډيرښه شيان اوډير ښه خلک هم بدمعلوم کړي يايې بدښه ښودلي دي، خلک لا پريږده چې يـوازې دحاکم په نظر يه هم ښه سړی بديږي او بدسړی ښه کيږي، يعني د نورو نظرپه سړي اثر اچوي او په ژوندانه کې ډير

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخل لري، که هر څنګه سړی وي او دهودو څوان وي بیاهم دنوروپه ښه نظر خوشحالیږي او په بدنظر خوابدی کیږي، کله کله سړی د دې دپاره چې دخلکو ښه نظر ځانته جلب کړي دهغوی نظرته دومره ورجذب شي چې هرڅه دنوروپه خوښه کوي او له هرڅه نه ورته تیریږي. دهمدغې جذبې دپاره کله انسان ځینې ښه کارونه هم کوي او له ناوړو کارونه ځان ساتي، قرباني او فداکاري، دنورو خیر غوښتل او نوروته ګټه رسول، په فن اوهنرکې نوم ایستل، دنورو دښه نظر دجلبولو اثر اوبرکت دی، که چیرې چا دنورو نظرته په اعتنا نه کتلی انسانان به لکه دصحر اکانې یوله بله بې تعلقه و او بل شان ژوند به یې کاوه مګر ډیرښه ده چې دغسې نه دي اودنورو په نظریه هم کارکوي داکار داخلاقو داصلاح دپاره هم ښه دی او دبې مبالاتۍ مخه نیسي.

زه دغه کارته ښه وایم مګر داسې نه چه په هېڅ حد او اندازه ورته قایل نشم.

سړی باید په دغه باب کې دومره افرط ونه کړي چې دنورو دنظر حلقه بګوش غلام شي او خپل فکر اوشعور پکې داسې بایلي چې د ده شخصیت اوحریت محوه شي او هېڅ ورته پاته نه شي.

څومره چې دانسان دشخصیت تجلي ته دنورو حسن نظرپه کاردی هغومره دنورونظر ته ځان سپارل دانسان شخصیت هم محوه کوي.

دهرمجلس په رنګ رنګین کېدل اودهر چافکر اونظر ته خضوع او خشوع دسړي شخصیت راټیټوي اود عا دي انسانانو په ډله کې یې دروي.

انسان باید ډیر کوښښ وکړی چې خپله ازادي ورځ په ورځ زیاته کړي، دفکر دحریت دپاره خدمت وکړي او پخپل شخصیت متکي شي.

دهنر خاوند چې هر څومره له ابدیت نه زیاته استفاده وکړي او له انسانیت سره زیات تعلق پیداکړي هماغومره له خپل عصر اومحیط څخه لوړیږي اومعاصرین ورته په ښه نظر نه ګوري.

دعصر اوزماني له خلکو سره غوږ په غوږتلل او دهغوی په فکر ځان برابرول د عادي خلکوکار دی، فوق العاده اشخاص او دلوړفکر خاوندان هېڅ کله په دغسې قیداو زندان کې نه اوسي اودخلکو ستاینې ته دغومره سرنه ټیټوي.

پوهان هروخت په هرڅه کې دخپل وجدان اوضمیر غرته غوږ ږدي اوناپوهان له اندازې نه زیات دیوه اوبل نظر ته ګوري.

دبصیرت خاوندان له دې خبرې سره دومره ډیره علاقه نه لري چې دخلکو په نظر کې ښه ښکاره شي بلکه کوښښ کوي چې د خلکو نظرښه کړي او ښه نظر پیداشي.

دجامعې اصلاح اودفکر خدمت سړی مجبوروي چې له هغو خبرو اوهغو شیانو سره مبارزه وکړي چې هغه په جامعه کې ښه ګڼل شوي دي مګر ښه نه دي.

که څوک دخلکو دنظر مراعات کوي نو هغه بتان نه شي ماتولی چې خلک ورته په ښه نظرګوري بلکه مجبوریږي چې سرورته ټیټ کړي او خلک ده ته هم په ښه نظر وګوري.

دغه راز خود خواهي او خود پرستي چې ظاهراً غیرپرستي ده باید سړی پریږدي او دنورو دنظر مراعات له ندازې نه زیات ونه کړي. دخلکو قضاوتونه اکثر اًصحیح نه دي اوپدي نه ارزي چې سړی هرڅه ترېنه قربان کړي.

دخلکو خدمت دانه دی چې سړی ارومرو د دوی دخوشحالۍ دپاره کار کوي بلکه حقیقي خدمت دادی چې دخلکو خیر او ګټه په نظرکې ونیول شي اوفکرونه، نظرونه، کارونه، خویونه اصلاح شي.

که سړی دهرچا کارته ښه وایي چې هغه خوشحاله شي اوده ته په ښه نظروګوري داډیره ټیټه سوداده او دغلامۍ بوی ترینه ځي. که څوک خپه کیږي او که خوشحالیږي، که خلک سړي ته په ښه نظرګوري که په بد نظر، سړی باید ښوته ښه او بدوته بد ووایي. دبیان او وینا ازادي همدغه ده، دفکر اوقلم ازادي همدغه تقا ضالري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوه اوبل نبه نظر دومره قيمت نه لري چې دانسان ازادي سلب کړي او په غوړ کې يې د غلامۍ کړۍ واچوی دنورو نظرکه هرڅومره نبه وي بيا هم هرسړی پخپلو سترګوبينادی اوله خپل نظرنه کار اخيستل په کاردی.
که څوک هرڅه دنورو په نظرګوري خپل نظر ته به شرمنده وي اودبصيرت حق به يې نه وي اداکړی سړی بايد يوازې دپوهانو نظرپه نظرکې ونيسي اوبس.

دحق اظهار

په هر هېواد کې، په هر ولس کې، په هر عصر کې ځينې اشخاص په کاردي چې د حق اظهار خپل فر ض وګڼي اوخپل ما ل، خپل سر، خپل مقام ونه ساتي حق او حقيقت وساتي.
ولسونه دغسې خلکو ته له حده زيات محتاج دي، دظلم، دجبر او د ناروا ملا همدغه کسان ماتوي.
که دغسې خلک په يوه محيط کې نه وي هلته داسې تياره او تـور تم وي چې دحق او باطلو فرق نه شي کېدای، خدمت او خيانت، روا او ناروا د خلکو په نظرکې يوشان جلوه کوي.
هغه اشخاص بايدله سرو او سپينو سره وتلل شي چې دزور اوقوت يا دما ل او دولت په خاوندانو پسې نه وي روان بلکې په حق اوحقيقت پسې درومي اوحقايق څرګند وي.
ولسونه دهمدغسې ايماندارو خلکوپه بدرګه منزل مقصودته رسيږي او همدغه اشخاص دي چې ظلم او استبداد محوه کوي.
که دغسې خلک چېرته نه وي نو هلته عدالت نه شته، انصاف نه شته، حقيقت نه شته او انسانيت هم بل راز څېره لري.
هرڅوک بايدپه دې پوه شي چې حق ويل لوی عبادت دی او حق نه پالل لويه ګناه ده داګناه په دنياکې هم انسانان په سل رنګه عذابونو ګرفتاره کوي او په ژوندونې بنيادمان په دوزخوکې اچوي. که حق اوحقيقت ظاهر نه شي او لکه مستوره مېرمن په حجاب کې وي حق مري او دحقيقت رڼا مړه کېږي دامرګ دملت اوولس مرګ دی او دعدالت جنازه هم سمه ورسره وزي.
ځينې کسان وايي چې دحقايقو په اظهار کې دوخت اوزمان او دمحيط اقتضاآت په نظرکې نيـول په کاردی اوهغه حقايق چې ويل يې زيان اوضرر لری اونتايج يې بد دي بايدونه ويل شي.
مونږ دوی ته وايو د حق او حقيقت شان له دې نه ډير پورته دی چې موقع شناسي وپېژني او داشخاصو داقتضاآتو قيد اوشرط ته غاړه کيږدي.
دحقايقو داظهار دپاره حدود ټاکل او له قيداو شرط لاندې يې راوستل له حقايقو سره مجادله او مبارزه ده.
حق او حقيقت هرکله هر چيرته د هر چاله خولې چې وي د اوريدلو اومنلو شی دی، د حقايقو پيروي په هرکارکې اوپه هر حا ل کې د هر چادپاره په کار ده، ترڅوچې يو قام او ولس په حقيقي لاره روان نشي او حقيقي اساسونه قبول نه کاندي توره شپه به يې سبانه شي.
يو مملکت هغه وخت سعادت، قوت اوشهامت پيداکولی شي چې حقايقوته نژدې شي، په حقايقو پوه شي او په حقيقي اساساتو استناد اواتکأ ولري.
حقيقت لکه د مداريانو ننداره نه ده چې هرساعت بيل رنګ اوبيل شکل ولري يـوه سـمه اومستقيمه لاره که لږ غونډې کږه شي نو بيا ورته سمه نشوويلی او تور هر کله تور او سپين سپين دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډار

زه چې وړوکی وم دشپې به بیبکې توری دتناره په غاړه ډېریانو او دیوانو یا د روو او شیشکو قصې کولې اوما به ورته غوږ ایښی و.
دې قیصو په ماکې ډېره ویره پیداکړه چې زه یې دشپوله تورتمه، له ورانو کنډوالو، له قبرونو او هدیرونه ډېر وډار کړم اوهرشپه به مې پرېشانه او ویرونکي خوبونه لیدل.
اوس چې لوی شوی اوپوه شوی یم هغسې نه یم.
هغه ویره اوس زما په زړه کې نه شته او دشپې له تیارونه نه ډارېږم.
که زه کومه شپه دهدیرې او یا ورانې کلا له څنګه تیرشم پیریان راباندې نه کښیني، مړي مې مخې ته نا راپاځیږي، د قبرونو له شناختونه راته بلاګانې نه پیداکیږي.
ما اوس دشادمان دیو قیصه هیره کړي ده او دشیشکو ډارمې له زړه وتلی دی.
مګر ګورئ داګمان ونه کړئ چې زما وېره به اوس بیخي ورکه وي او هېڅ ډاربه راسره نه وي ځکه چې بې ویرې ژوندانسان ته نه ښايي اوهغه انسان چې په زړه کې هېڅ ډارنه لري له یوه ځناورنه ډېر فرق نلري.
زما ډار اوس له پخوانه ډېرشویدی پخوا زه دشپې ډاریدم اوس د ورځې هم ډارېږم ، د رڼا ورځې ډار د شپې له ډارنه ډېرهیبت لري.
خومره ویره چې له ښاغلی انسان نه په کارده له دیو اوپیري نه نه ده په کار.
پخوازه له مړګه وېرېدم اوس ژوند زما په نظرکې ډېر مهیب دی.
زه اوس له مړونه نه ویریږم له ژوندو ویریږم.
کله چې زه کوچنی وم زما ډار هم کوچنی و.
هغه وخت چې زه ناپوه وم زما ډار هم ناپوه و او د ډارولو په چل دومره ډېرنه پوهېده، یو کوچنی ماشوم د خلکو له څېرو اوقهر وغضب څخه ویریږي مګر لوېان او پوهان دخلکوله خندانه هم ډاریږي.
خومره چه زمانه هوښیاریږي هغومره ډار او ویر ه زیاتیږي.
یوپوه او هوښارسړی له مکروبونو او دملیریا له میاشونه هم ډاریږي مګر ماشومان اونا پوهان له دغسې ډارسره اشنانه دي.
دیوه کوچني ماشوم د ډار دپاره تعویذونه هم شته مګر دلویانو ډارېه تعویذهم نه ورکیږي. د واهمې ډار دومره دوام نه لري لکه دعقل او پوهې ډارچې دروند او دوامدار دی. پخوا مونږ له هغه جنګ څخه ویریدو چې په کوراو کلي کې به پېښ شو اوس له هغو جنګونونه هم په ویره کې یوچې ددنیا په یوه سراو بل سر کې پیداکیږي.
یووخت زه نورو څخه ویرېدم اوس له خپل ځانه اوله خپل عمل څخه هم ویریږم پخوا به چې چاد لارې ملګری پیداکړ ویره به یې کمه شوه مګر اوس له خپل ملګری ویریږي او ورور له ورورنه په خوف کې دی.
مونږ اوس پوهیږو چې شیشکې او دیوان و پیریان انسانانو ته څه زیان اوضررنه رسوي لکه چې خپله انسانان یې یو بل ته رسوي.
زمونږ دښمنان په کور و کلي کې بلکه زمونږ په ځان کې موجود دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ بايدله ځانه وډارشو اوپه ځان وډارشو.

حقيقت

داكمله زمونږپه نظركې ډيره ښكلې معلوميږي او په تقدس ورته ګورو، مګر څومره چې حقيقت ستايو هغومره حقيقت نه وايو.
كه حقيقت رښتيا وبولو نو رښتيا خو يا ليونى وايي يا زورور، او دادواړه زمونږ په هيواد كې ډير لږ دي.
دحقيقت له لفظ سره ډير ځله دتريخ كلمه يوځاى كوي او وايي:
"دايو تريخ حقيقت دى".
هو! حقايق اكثره ترخه وي او حق په تريخوا لى ستايل كيږي.
په عملي اصطلاح حقيقت په دريې ډوله دى: مهجور حقيقت، متعذر حقيقت اومتعارف حقيقت.
په دغه لحاظ ويلى شو چې زمونږ په خبرو اترو كې دحقيقت برخه ډيره لږه ده.
په شعر اوادب كې خومعلومه ده چې له حقيقت نه د مجاز او استعارې پله ډيره درنه ده. د ادب ژبه دحقيقت ژبه نه ده اوډير خورشعر هماغه دى چې له حقيقت نه لرې وى (اعذ به اكذ به).
دمعاشرت آداب او دمجلسونو آداب هم دحقيقت له اظهار سره ډيرموافقت نه لري اوډيرځله يوسړى دحقيقت په ويلو بې ادبه معلوميږي.
يوه ورځ يوه لوى سړى خپل ليكلى مضمون چې خوک يې په معنى نښه نه پوهيدل څوتنو پوهانو ته لوسته اوخلک يې په ستاينه مجبوركړي وو په هغه مجلس كې خوهيڅاخه انتقاد ونه شوكړاى مګرپه بل مجلس كې چې هغه جناب نه ؤ د حق ويلو او حقيقت بيانولو مسابقه شروع شوه او له ډير اخلاقي جرئت نه كارواخيستل شو.
يوه ويل چې په ټول مضمون كې له سره تراخره دمبتدا ګانو يوه سلسله وه چې هيڅ خبريې نه درلود بل ويل داځكه چې دى پخپله مبتدي دى اوله هيڅ نه خبرنه دى. دغه راز حقايق چې دښاغلي په غياب كې وويل شوه دغيبت رنګ يې پيداكړچې شرعى جواز يې نه درلود او اخلاقاً ممنوع و.
اوس چې زه دغه حقيقت داسې بيانوم چې نه دهغه لوى سړي نوم اخلم او نه دغيبت كوونكو پته دربښيم دابيايوبل ډول حقيقت دى چې بايد ګونګ حقيقت ورته ووايم.
هو! دحقيقت ژبه ګونګه ده او فصاحت وبلاغت دادب ژبه ده چې په مجاز، كنايه، اشاره، استعاره چليږي.
اوس يوه شوئ چې زمونږ په ويناكې د حقيقت برخه څومره خواره ده او دحقيقت داظهار دپاره څومره موانع موجود دي؟

زما نظر

صحر اته لاړم يوكانى له بل سره برابرنه و.
غرونو ته وختلم ځيني جګ اوځيني ټيټ و.
ښارونه مې وكتل ځيني كورونه لوى او ځيني واړه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په باغونو وګرځېدم ټولې ونې په يوه مېچ نه وې.
دسيندونو کبان مې وليدل يوله بل سره په تول کې برابرنه ختل.
دهوامرغان هم ځينې غټ اوځينې کوچني و.
ملايان مې وليدل دچاپګړۍ غټې او دچا ورې وې.
کتابونه مې ولټول هلته هم ډير تفاوت موجودو.
له يوه هېواد ه بل ته لاړم اوله بل نه بل ته په هرځای کې ټيټ وپاس اولوړې ژورې وې.
په هېڅ ځای کې نه ديوه لاس ګوتې برابرې وې اونه ديوې خولې غاښونه.
دلوی خدای کتاب مې بېرته کړاو د امې يکې ولوستل:
ايابوه اونا پوه برابر دي ؟ ايا د ړنداه اوبينا څه فرق نه شته؟ ايا دجنت او دوزخ خاوندان څه توپيرنه لري؟ ايانور اوظلمت يو راز دی؟
په دې پوښتنو دغفلت له خوبه راويښ شوم اوهرې خواته مې په ځير ځير وکتل څنګه چې ديوه پټي ټيپر او ديوه بوټي کدوان يو رازنه ؤ د انسانانو سرونه هم غټ او واړه او د ټولو خولې برابرې نه وې.
ماپه دې عالم کې په وارو واروسترګې وغړولې او هرچاته مې له هرې خواپه غور وکتل.
همدغه وخت زه د پرښتو اولعينانو په معنا پوه شوم، قصابان او شپانه مې وپيژندل، د عدل او ظلم، دخيراوشر دعلم اوجهل فرقونه راته ښکاره شوه.
هغه ديوان چې خلکو له کوه قاف نه هغه خواګڼل مادلته په کوراوکلي کې وليدل.
دانسان په بڼه شيطان او دپرښتو په صورت ديوسيرته انسان ته مې پام شو.
اوس زما له سترګونه ډاريه کاردی ته زماله حقيقت بين نظرنه وډارشه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

عشق او هوس

نظرونه ټول یوراز نه دي، هر چا هرڅه یوشانته نه د لیدلی.
دعشق نظر اود هوس نظریو له بله ډیرفرق لري. دمین او بوالهوس ترمنځ دځمکې او اسمان قدر فاصله موجوده ده، مین یوه لیلیٰ لري اوهغه یې هم داسې لیدلې ده لکه چې په توره شپه کې دغره له څوکې سپوږمۍ لږ غوندې سرښکاره کړي او بیا سمدلاسه په تورو وریځو کې پټه شي.
عشق دهمدغسې اسماني پرښتې یوه جلوه ده چې دعاشق په زړه کې طوفانونه پیداکوي اودانسان نظریوې نقطې ته داسې جلبوي چې نورڅه بیانه شي لیدلی اوهغه هم نه ویني. نور خوندونه اونورې نندارې دسړي هېرې شي او شپه ورځ د هجر اوفراق په لمبو سوزي مګر دهوا او هوس خاوندان دعشق له غمه بې غمه دي، دوی هره شپه په خرابات او میکده کې بل شان لوبې کوي او دعشق اوعشرت په باده مست دی.
عشق دناکامۍ او محرومیت نوم دی. هوا او هوس، بې مشقته لذت او بې هجرانه وصا ل ته وایي.
معشوقو ته رسېدل هغه ګران کاردی چې دجهان لوی لوی امپراتوران یې هم له حده زیات سرګردانه کړي وې، اوځینې کسان دډېرو لښکرو په زورهم دغه سعادت ته نه دي رسیدلي مګر هوس پالونکي هره شپه یوه نوې لیلی په غیږ کې نیسي اوهغه شوندی ښکلوی چې ډیرو نورویې هم په وارو وارو خوند لیدلی دی. هغه چې دهر خریدارلپاره ځان سینګاروي او دیوه په غیږکې بل ته خاندي، دهوسرانۍ دپاره پیداده نه دعشق لپاره.
دغه راز مبتذل خوندونه دهوسنا کو خلکو لپاره لږنه دی له دغسې نا پاکې یارانې نه د عشق داستان نه جوړیږي ددوه مینووصا ل هر چاته ښکلی معلومیږي او هرڅوک د مجنون اولیلی په فراق متاثر کیږي، مګر د هوس دخاوندانو معامله بده ګڼي او په نفرت ورته ګوري داځکه چې عشق دخلکو په نظرکې درونډ معلومیږي او هوس ته په سپکه سترګه ګوري، هغه دپتنګانو کاربولي او داد مچانو.
هرکارچې دعشق دپاره وي په هغه کې اورمرو یوڅه فوق العاد ګي موجوده وي او دهوس د خاوندانو کارونه ټیټ اوعادي معلومیږي، هغه قوت او قدرت چې له عشق سره شته هوس ترېنه محروم دی، فرهادي عزمونه دعشق دخاوندانو په برخه رسیدلي دي، ایثار او فداکاري، دهوس دخاوندانو کار نه دی. سربازي اوسرفرازي دواړه له عشق سره ملګري دي. په شعر اوادب کې هم د عشق برخه معلومه ده، هغه څه چې په یوه عالي احساس او لوړ خیا ل بناوي اوهغه چې د هوا او هوس دپاره وي او په ټیټ غرض بناوي برابرنه دي. چاچې دغه هنر (ادب) ته دعشق په نظرکتلی دی او ددنیا د سود اوګټې دپاره داکارنه کوي هغه کله کله په ډېرو جګر خونیو یو ادبي شهکار د ابتکار میدان ته راباسي او دزړه وینې یې خوراک وي. څوک چې د بازار رونق ته ګوري او دخپلو هوسونو د تامین دپاره څه لیکی هغه هر ه ورځ بې زیاراو زحمته مبتذل مضامین بازار ته وړاندې کوي او ظاهر ي ډول برابروي، هغه هیڅکله عمیق فکرنه کوي او په لوړو خیالاتو پسې نه ګرځي.
دژوروفکرونو او دلوړو خیالونو خریداران هر کله او هر چیرته ډیر لږدي.
دا راز متاع دخرخولوهم نه ده، څه شی چې په دنیاکې ډیر نادر وي بې له احمقانونه یې بل څوک نه خر څوي.
دذوق او هنرپه خاوندانو که هر رنګه بده ورځ راشي خپل ګران او ډیر بې بها شیان نه خرڅوي مګر عادي او معمولي شیان له کوره باسي.
هغه چې پخپل فن مین دی اوله خپل کارسره عشق لري هرراز نا کامي اومحرومیت قبلوي، مګر عشق په هوس نه بدلوي.
زه دامنم چه د هوس خاوندان له روحی عذابونو او شکنجونه خلاص دي او ددنیا په خوږو کې له نورونه ډیره برخه لري په دې هم پوهیږم چې دعشق په کارکې څومره مشکلات موجود دي او په دغه خطرناکه لاره تګ څه مصیبتونه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ کې لري، مګر د عشق محرومیت او ناکامي، د عشق رنځ او عذاب یو بل کیف لري او دغه افتخار په ډیرو بدبختیو او کړ اوونو کې پټ دی. د فن اوهنر خاوند باید له هوا اوهوس نه ځان وژغوري او له عشقه برخه ولري، په خپل کار کې عشق ګډ کړي او دعشق دپاره هر څه قبول کړي.

دحقیقت عشق، دازادۍ عشق، دجما ل عشق، دوطن اوملت عشق که په شعر اوادب کې ځای ونه لري نو هوا او هوس پکې ځای نیسي او تجارتي متاع ترینه جوړیږي یعنې دابتکار ځای ابتذا ل نیسي او شهوات په عواطفواو احساساتو غلبه پیداکوي.

شاعر او ادیب باید د ذوق او قریحې دپاره څه ولیکی او دآني مصلحت په قید کې ځان ایسار و نه ګڼي، که دغه راز متاع نن خریدارونه لري او څوک ورته په قدرونه ګوري، له دېنه لویه صله بله نشته. راشئ! چې د خرڅون فکرورڅو اوکوچنۍ سوداپرېږدو د شعراو ادب ازادي همدغه ده چې هېڅ قیمت ونه لري او دما ل په نظر ورته ونه کتل شي ، ذوق د خرڅولو شی نه دی. څوک چې خیا ل اوفکر خرڅوي هغه ددغه شي ازادي نه شي ساتلای اوخپله ازادي ارومرو له لاسه ورکوي.

که ازادي دانسان معشوقه وي او دهوس په نظرورته نه ګوري، که څوک غواړي چې خپله آزادي، په خپلو آثارو، پخپلو افکارو، پخپلو خیالاتو کې وساتي ، مادي سودا دې د زړه نه وباسي او د سودوزیان د ډار او امیدغلامي دې پرېږدي.

دشعر او ادب ارتقااو اعتلاله هر څه نه دغې ازادۍ ته زیات احتیاج لري او له معنی نه د مادیاتو قربانول غواړي.

داقرباني دهغه چاله لاسه پوره ده چې شعر او ادب ته دعشق په نظرګوري نه د هوا او هوس په نظر.

عشق ډیر خطرات، ډیر زیانونه اوډیرې ګټې له پښو لاندې کوي او په همدغه وسیله لوړیږي او دلوړ تیا حقیقي راز د هوا او هوس په قربانو لوکې پټ دی او عشق دقربانۍ او فداکارۍ نوم دی.

قرباني او فداکاري دلوړو احساساتو اوعواطفو کاردی چې په یوه شاعر او ادیب کې باید ارومرو موجودوي. که دغه کسان دغه کارنه شي کولی اونه یې کوي، هرڅوک پوهیږي چه له دېنه زیات معنوي ا نحطاط په تصور کې نه راځي، دفکر اوادب حقیقي پالنه دډیرو پاڼو په تورولو نه شي کیدای او مقید ذهنونه دغه کارنه شي کولی، داد هغوکسانو کار دی چې دلوړ شعور او ادراک خاوندان دي او دعقیدی له مخې کارکوي، داکار زما په ګمان دلته ښه نه دی شوی او دغه وظیفه چاښه نه ده په ځای کړې، دلته دوطن مزدورانو او کاریګرو څه نا څه خپل کار کړی دی او مونږ وینوچې څوک لارې جوړوي او پیچومي او اروي، څوک کارخانو اوفابریکوکې خدمت کوي، ځینې مانۍ اوقصرونه آبادوي، ځینې نور د ورانولوپه کاربوخت دي ځکه وایم چې دلته ناپوهانو ډیرکار کړی او ادبیان یا ډیرلږدي یاخپلې وظیفې ته ښه ملتفت نه دي او له عشقه محروم دي.

څومره توجه چې معنی ته په کار ده اهل معنی یې معنی ته نه لري اوپه دې باندې ډیر افسوس اوحسرت په کاردی ، مګر دغه کارهم بوالهوس نه شي کولای او ددرد خاوندانو ته ضرورت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مضر احتیاط

که رښتیا ووایم موږ ډیرې هوښیارۍ او ډیرو احتیاطونو برباد کړي یو.
یو چا زموږ په حق کې ویلی و: داخلک له ضرورته زیات هوښیار او محتاط دي.
راځئ چې په دې خبره کې فکر وکړو.
هوښیاري چې له اندازې نه زیاته شي او هام قوي کوي.
احتیاط چه ډیر زیات شي لاسونه او پښې شلوي.
شمی اکا زموږ په کور او کلي کې په ډیرې هوښیارۍ مشهور و او هر چابه چه کومه مشوره غوښتله ده ته به راتلل.
دده د هوښیارۍ او احتیاط یوه نښه دا وه چه ده تر آخره پورې خپل کور ته برق رانه ووست او ویل به ئې که کله برق شارټ شي، نو حریق به واقع شي او کور به مې وسوزي.
دده داعادت وچې په موټرکې به نه سوریده او ډیرلږ ځاې ته به هم پیاده روان و ځکه چې دموټرله چپه کیدلو ویریده اواحتیاط یې کاوه.
هو! دی له ډیره عقله پیاده ګرځیده اوکورکې به یې رڼا هم ډیره لږه وه.
دغه شان هوښیاران او د احتیاط خاوندان زموږ په مملکت کې زښت ډیردي او د نوي تهذیب اوتمدن قبلول له برق اوموټر نه هم زیات مضربولي.
زموږ په ادارو او شعباتو کې ډیر هوښیار اوډیر محتاط اشخاص زیات لیدل کیږي. دوی دنوي نهضت او نوي رڼا په قبلولو کې ډیرسخت مقاومت کوي اوهغه کسان چې له ځینو مزخرفاتو او مضروافکارو سره مجادله کوي بې تجربې او افراطي هلکان ګڼي. دوی وایي په هرکار کې اعتدا ل ښه دی اوباید په هرڅه کې له ډیر احتیاط نه کار واخیستل شي.
هغه څوک چې یوقدم دعصر خواته نږدې کیږي او آرزولري چې ددنیاله سیرسره موافقت وشي، دوی ورباندې سترګې سرې کړي او تهدیدوي یې چې تاسې دقوم له روحیاتو، دمحیط له مقتضیاتو ناخبره یاست اوجامعه بربادوئ.
دوی ځانونه داسې ښیي لکه چې دعلم اوعقل او تجاربو سرمایه داران همدوی وي او دنیا ددوی په ښکر ولاړه اوپه دوی ودانه وي، مګر رحمان بابا وایي:

دا دنیـــــا پــــــه احمقـــــانوده ودانــــــه دانانــــه کاپــــه دنیــــا بانـــــدې غــــرض

دوی هروخت داعتدال پسندۍ په نامه دنوي نهضت او مدنیت مخه نیسي او غواړي چې وړاندې تلونکي اوپیشرفت غوښتونکي په شا بوزي او بیرته یې وګرزوي.
دوی خیا ل کوي چې اعتدال اواحتیاط سکون او جمود قبلول دی او یوقدم وړاندې ایښودل له احتیاط او اعتدا ل نه وتل دی.
تاسې پدې پوه شئ چې همدغه کسان په شا تلونکي مرتجعین دي چې اعتدا ل په حقیقت کې نه پیژني اویا په دغه نامه دملت دپیشرفت مخه نیسي.
دغه محتاط او اعتدا ل پسنده طبقه چې په اصل کې له اعتدا ل نه ډیرلرې دي دوی کې د مسامحه کارۍ، مماشات او سازشو نو استعداد موجود دی، په کوم ځاې کې چې دحق او حقیقت اظهار په کار وي دوی غلي او خاموشه ناست وي اوهر څوک چې هرڅه وایي دوی ورسره سر خوزوي او خپل محبوبیت ساتي.
ددوی داعادت دومره قوي شوی چې دخداې رضا هم دخلکو په نارضایي کې نه خوښوي اوکه دقوم له روحیاتونه خلاف وي ددین او عقیدې اظهار هم نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له يوه خان او ملک سره دومره ناجايزه مراعاتونه کوي چې طوايف الملوکی ته خبره ورسيږي، له سپين ږېرېوه سره تردې حده مماشات اختيار کړي چې دحقيقي اسلام په عوض ورسره جعلي او موضوعي خبرې ومني.
هوادوی له هر چا سره سازش کوي مګر له عصري ترقياتوسره يې جوړه نه راځي. دوی په عين حا ل کې چې دنوی نهضت او عصريت له زړه نه مخالف دي يايې دخپل مفاد دپاره مضر ګڼي، ځلمواوځوانانو ته داسې ښکاره کوي چې تاسې نه پوهيږئ او پخواله وخته دنياته راغلي ياست.
مونږ غواړو چې مخکې ولاړشو اوترقي وکړو مګرقوم جاهل دی او بايدله ډېر احتياط او اعتدا ل نه کار واخيستل شي.
دوی ته بايد وويل شي چې که تاسو غوندې محتاط او اعتداليون موجودوي داجهل او ناپوهي به هيڅکله نه ورکيږي او څوک به يوقدم وړاندې وانخلي.
مګر که تاسو خلکو وپيژندلئ او زمانې ستاسې حا ل ښکاره کړ، بيا به ډېر ګړندی منزل مقصودته ورسيږو او تاسوته به دپښتنو په تاريخ کې بې ملامتی نورڅه پاتې نشي.
هغه ځوانان چې تاسو بيرته راګرزولي دي اوپه نوو مغزوکې مو زاړه فکرونه اچولي دي تاسو سره به په خجالت کې شريك اوسهيم وي، اوستاسې دهوښياری او مضر احتياط مس به ډېر ژر ښکاره شي.
زه خپل وجداني مسئوليت رفع کوم او وايم: کومه رويه چې تاسې نيولې ده اعتدا ل نه دی تفريط دی بلکه هېڅ نه دی اوتاسې هېڅ نه کوئ مونږ تاسې پيژنواوپدې خبرونه غوليږو.
ستاسې هوښياري او احتياط ډېر ضعيف احتمالات اوتوهمات غتوي اوتاسې ويروي.
تاسې زمونږ قافله ځای په ځای درولې ده او د خپلو اسونو جلوونه مو دومره ټينګ نيولي چې يويو قدم وروسته اوپه شاځي.
دا ارتجاعي قدمو نه مونږ ته ډېر مضر تماميږي، تاسې دکاروان اوقافلې مخه نيولې ده او ستاسې توقف دتولو دمعطلی سبب ګرځي. دخدای پار دی تاسې له مخې لرې شئ او مونږ پريږدئ چې وړاندې ولاړشو او يوه ځای ته ورسيږو.

حاکمانوته وايم

ای هغو کسانو چې ستاسې په لاس کې دحکومت لښته ده ستاسې په امر يو سړی وهل کيږي، تړل کيږي، جرمې کيږي او هرڅه کيږي.
ستاسې په نظر يه يو بې ګناه په محبس کې لويږي او يو ګناهګارله بنده خلاصيږي.
ستاسې په عدالت مظلومان له ظلمونو نجات مومي اوستاسې په بې انصافی ظلمونه، جبرونه په عالم کې خپريږي.
ستاسې غفلت اوبې خبري عالمونه تباه کوي او ستاسې په ويښتوب او هوښيارتوب دير ښه ښه کارونه کېدلی شي.
که تاسې په سمه او صحيح لار روان شئ ډيربې لارې خلک به په لارکيږي، که تاسې پخپله دنفس اوشيطان په لاره درومئ نوپه عالم کې دظلمونوله لاسه بې تميزه قيامت اوبې ميزانه محشر جوړيږي.
ستاسې فساد د ډېرو فسادو باعث ګرزي او ستاسو په اصلاح ډېر ډېر اصلاحات کيدای شي.
ستاسې په لاس کې دحکومت زور او قوت موجوددی که تاسې لېوان يا لېونيان شئ د خدای مخلوق تباه کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تاسې ماشومان او اطفا ل اوسئ ستاسې په طفلانه لوبو ډېر کورونه خرابیږي. که تاسې ړانده او کاڼه شئ حق او عدالت مري او ظلمونه، فسادونه، بدبد کارونه رواج مومي.

تاسې پدې پوه شئ چې ددنیا دنظام او انتظام دپاره خدای دوه شیه پیداکړی دی. چې یوه ته حکمت او بل ته حکومت وایي.

حکومت هېڅکله بې له علم او پوهې، بې له تدبیر او سیاست څخه چې له دې ټولونه په حکمت تعبیر کیدلی شي مخکې نه ځي او تش کوتک په دنیاکې نه چلیږي.

اوس په متمدنه او مترقي دنیاکې یوسړی په ډیر علمي لیاقت اولوړ شخصیت حاکم کیدلی شي او هغه څوک دغه رتبه اومرتبه ګټلی شي چې په تدبیر اوسیاست کې اوله درجه مهارت لري او دمهموصفاتو خاوندوي. مګرپه تاسې کې لا اوس هم بې سواده، بې ذوقه، بې علمه، بې رحمه، بې انصافه اوله جهانه نه نا خبره اشخاص پیداکیږي،چې بې رشوت اخستلو، وهلو او ټکولو، کنځلو اوبدوویلو، په نور څه نه پوهیږي اونه شي پوهیدلی.

تاسې پدې پوه شئ چې حکومت پس له دې نه تجارتي متاع نشي کیدلئ چې څوک یې په پیسواو رشوتو نو واخلي.

هغه وخت او زمانه په تیریدو کې ده چې څوک د حکومت چوکۍ په خوشامندو اوتملقونو وساتلی شي یا ظلم او بې شعوره قوت په یوه منطقه کې حاکمیت وکړای شي.

مونږ ددې عصرپه شپوکې داخوبونه لیدلي دي چې علم او لیاقت، خیر او اصلاح به ډیر ژر خپله کرسۍ اشغا ل کړي او جهل او ناداني،ظلم ستم، ریا کارۍ اوفریب کاري به له خپلې چوکۍ راولویږي.

تاسې خپل ځانونه اصلاح کړئ اوپخپل ځان ګوتې ووهئ مقصد ظاهري فیش او ارایش نه دی بلکه دعیبونو اصلاح او دځان معنوي جوړول مراد دي.

راشئ دا زړه طریقه نوره پریږدئ اوهرکار دسوتۍ په زورمه کوئ!

انسانان خدای دوهلو اوټکو لودپاره نه دی پیداکړي.

دمجرمینو دقایلو لواو اصلاح کولو دپاره نوروسایل هم شته.

ظلم په ظلم باندې هېڅ کله نه ورکیږي.

تاسې به ډېرخلک په وهلو معیوب کړی وي.

ډیرکسان به ستاسې دشدت او تشددله لاسه تبتیدلي او ورک شوي وي، مګر جرایم او جنایتونه نه دي ورک شوي.

یوشاعر وایي:

دانسان اصلاح په پوهه انسان کړی   نا پوهان یې په وهلو دانسان کړي

نوراشئ له علم او پوهې نه کارواخلئ ظلمونه او جبرونه پریږدې!

بې ګناه خلک په وهلو اوټکولو مه قایلوئ!

په رشوتونو اولحاظونو له حق او حقیقت نه مه تیریږئ او دیوه په ګناه بل ته جزامه ورکوئ!

تاسې پخپل نفس او خپلو خواهشاتو حاکمیت پیداکړئ او دهمدغه حاکمیت په اثر ځانونه ددې لایق کړئ چې په نورواسې حکومت وکړئ لکه چې یوپلارئې پخپلو زامنو باندې پخپل کورکې کوي اوهیڅ راز ظلمونه پکې نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میلونر خیرات خور

که څوک خپه کیږي که خوشحالیږي زه خوځه وایم او خپله غاړه خلاصوم، ګوندې داساده مخلوق لږ غوندې پوه شي اوفکر وکړي.

زه اروپاته نه یم تللی، امریکامې نه ده لیدلی، په افریقا کې نه یم ګرځیدلی او هیچیرې نه یم تللی، مګر یوعجیب مملکت مې لیدلی دی او عجیب مخلوق پکې اوسي.

په دې مملکت کې ددی په ځای چې بډایان او مالداران خوارنو او غریبانو ته څه ورکړي، خواران او مسکینان دډیر ما ل او دولت خاوندانو ته څه ورکوي او هغوی هم نه شرمیږي اخلي یې.

ته به وایې دی رشوت خواره ماموران او حاکمان یادوي چې په لکونو روپۍ اوبې حسابه جایدادونه لري له یوه ډیر عاجزسړي نه هم په ډیره جزیي فقره کې ترڅو سل دوه سوه روپۍ وانخلي نه یې پریږدي.

نه زه دغه بې رحمه بې انصافه رشوت خواره نه بنیم، خیرات خواره بنیم.

په دغه مملکت کې چې زه ورته عجیب مملکت وایم ملیو نر خیرات خورهم پیداکیږي او ډیر غنیان دخوارانو اومسکینانو خیراتونه خوري.

په دغه وطن کې ماداسې خلک ولیدل چې اسونه ورته ولاړ دي موټرلري، قصرونه او باغونه، ځمکې اوپټې یې په هر ځای کې شته مګر له داسې خلکونه خیراتونه او شکرانې اخلي چې هغوی دخپل اولاد نفقې او جامې ته حیران دي او ددوی نوکرو ته هم نه رسیږي.

په دغه مملکت کې معکوس وضیعت دی او وږي بربنډ یې له مړو او دولتمنو سره مالي مرسته او کومک کوي.

په کوم ځای کې چې دبې وزلو او خوارنو په خیراتونو او شکرانو، غنیان او متمولین ځمکې او جایدادونه، کورونه او باغونه، موټر او اسونه اخلي.

ایا دهغوئ په حا ل افسوس او حسرت نه دی په کار؟

ای خوارو او بې وزلو پښتنو! هرڅوک چې غني او دولتمن شي میاوي که ملا، سیدوي که پیراو پېشوا هغه دخیراتونو اوزکاتونو مستحق نه دی.

هغوی باید تاسې غوندې عاجزانوته خیراتونه او زکاتونه درکړي او په تاسې باندې زړه وسوزوي، که تاسې نه دریږئ او ارومرو نو ورته څه ورکوئ، دقصرونو او باغونو خاوندانو ته څه مه ورکوئ بلکه ګوډ، شل، ړانده، کونډې، یتیم، بندي مسافر ته یې ورکړئ چې په اخرت کې په ښه درشي.

ستاسې په خیراتونو په عمرو عمرو خلکو مزې، چړچې او ورمیږونه وکړه، که رښتیا ووایم نو شرابونه هم پرې واخیستل شوه او فحاشي پرې وشوه، لږ سترګې وغړوئ او لږ غوندې هوښیارشئ. اخر ړانده خونه یاست داڅه دربان‌دې کیږي.

تاسې خپلو شکېدلو جامو، خپل فقر او مسکنت او ددوی ما ل اودولت وګورئ! چې دوی څنګه دي اوتاسې څنګه یاست؟

که دوی نه شرمیږي اوستاسې خیراتونه قبلوي بلکه غواړي یې، تاسې ددوی له حیثیت اوشان نه وشرمیږئ او دوی ترقیامته اوپه قیامت کې مه شرموئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرانه لیکواله!

ددې عصر قافله ډېره ګړندۍ ده، له دې کاروان سره برابرتګ نوې اقتضاګانې لري اود انسان په ظاهري او معنوي حال کې بدلون غواړي.

پخوابه یوه کاروانې له ځان سره پتیرې اخستې اوپه پښو به یې میخونه او نالونه وهل، مګراوس دالوتکو په سفرکې دغه شیان نه دي په کار اوددې وخت مسافرت هغسې نه دی.

مونږ اوس دژوندانه په نوې مرحله کې داخلیږو او له یوه حاله بل ته انتقال کوو.

هغه څوک چې له خپل خره راکوزیږي او په الوتکه کې الوزي بایدفکر او نظریې بل راز شي او ناسته ولاړه یې هغسې نه وي.

هغه چې ټول عمرپلی ګرزېدلی اوله عقله پیاده دی دآس یابا یسکل سپرلی هم ورته ډیره ګرانه معلومیږي، د سپوږمۍ کرې ته ختل خو لا څه کوي.

له یوه زاړه جهان نه نوې دنیا ته ورتګ او په نوو توغندیو سپریدل ډیر مراحل په مخکې لري او نوې عصري پوهه غواړي.

انسان لکه دتجارت ما ل داسې نه دی چې داوښ له شانه الوتکې ته رانقل شي او هیڅ تغیر پکې رانه شي.

تجارتي مالونه هم د اوښانو په شا په څټو او غوندو کې وي او په الوتکوکې خپله جامه او ظرف بدلوي. هغه وخت چې مونږ دخپل کلي او کور له څوتنو کاروانیوسره په خروپسې روان وو او اوس چې دمختلفوملتونو له افرادو سره په الوتکو کې لرې هېوادوته ځو او راځو بایدله هغه حاله ډیرفرق ولرو او هغسې نه اوسو.

که هغه وخت زمونږ نظر محدود و زمونږ مزلونه هم لنډو مګر اوس له دغه اوږدو مزلونواو لوړو پروازونو سره لوړفکر اولرې نظرهم په کار دی.

زمونږ خلک خواوس دهوایي سرویسونوله برکته له ځمکې نه لوړې فضاته هسک شوه او وزرونه یې پیداکړه مګر دخلکو فکرونه او اخلاق لوړول دغومره اسانه کارنه دی چې کوم داخلي یا خارجي شرکت یې سرته ورسوي.

داکار ترډیره حده دهیواد د پوهانو اولیکوالو کاردی.

داد دوی وظیفه ده چې دیوه نوي نهضت او ارتقا یې حرکت ملګر تیا وکړي او دخلکو ذهنونه د نوو افکارو او عصری ایجاباتو قبلولوته تیار کړي. نوي نهضتونه په هرځای اوپه هر وخت کې پالونکي او رټونکي لري.

په هرملت کې (نوې خوښې) او (زاړه خوښې) شته.

زاړه هر چېرته زاړه رواجونه او عادتونه خوښوي، ځوانان هرکله دنوي فکر او دنوي ژوند طرفداروي.

ددې دواړوډلو ترمینځ یوه بله ډله مینځګړیتوب کوي یعني ځینې نوي شیان ښه ګڼي او ځینې بدبولي، په زړوشیانو کې هم ځینې خوښوي او ځینې نه .

دادریمه ډله په جامعه کې معتدل اشخاص ګڼل کیږي او هغه دوه نورد افراط او تفریط خاوندان بولي.

زه دلته دانه وایم چې دافراط طرفداران ښه دي که اعتدا ل پسند، مګر په لیکوالودا پیرزوینه لرم چې دوی باید هر کله او هر چېرته دنوو نهضتونو ټینګ طرفداروي اوهغه زاړه رسمونه او رواجونه بدوګڼي چې دیوې جامعې دبیرته پاتې کیدو موجب دي. لیکوا ل باید خلک پدې پوه کړي چې ددوی اجتماعي اوانفرادي ژوند څه راز دی؟ دوئ څه کوي؟ ددوی خویونه فکرونه عملونه اونېتونه څنګه دي؟ دنن ورځې د ژوند دپاره څه په کار دی او دسباورځې ضرورتونه څه دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوه ولس دحقيقي سعادت دتامين دپاره له هر چانه دپوهانو اوليکوالومرسته ډيره په کارده، دوی بايد خلک داصلاحي فعاليتونو او پروګرامونو په ښکېلولو کړي او په عالم کې داسې خوشبيني پيداکړي چې واقع بيني ته زيان ونه رسوي.

مونږ لکه چې دښو اوسمو لارو جوړولوته ډير ضرورت لرو دېته هم اړيو چې په ښه لاره تګ خلکوته وښياواو ښه حرکت راپيداکړو.

که سړک هرڅومره ښه جوړشي او لياره ډيره اواره هم وي چې څوک په سمه لاره نه ځي او د حرکت اراده نه لري څوک به يې څه کړي؟

که دچا صحت هرڅومره ښه وي او په وجود تکړه وي چې خوی يې وران اوعمل يې بدوي نوڅه فايده؟ ترڅوچې زمونږ عادات اواخلاق سم نه شي او بد ذهنيتونه راسره ملګري وي که داملک جنت هم شي زمونږ بد عملونه اوبد رواجونه به يې په جهنم بدل کړي او په هغو اورونو به سوزو چې زمونږ له نفسونو نه يې لوخړې اولمبې پورته کيږي. که مونږ خپل ځانته متوجه شو اوخپل کردار اورفتار په نظرکې ونيسو زمونږ هغه ظلمونه او جهالتونه چې د رسم ورواج اوعرف اوعادات نوم پرې اينبودل شوی دی زمونږ د بدبختی ډيرمهم عوامل دي چې يوه اساسي مجادله اوقلمي مبارزه ورسره په کار ده.

په دې اوس وخت کې چې دتحول ورمه درسم و رواج پورنی له مخه اخلي او محجوبيت له مينځه ځي دليکوالو په غاړه ډير مهم مسئوليتونه پراته دي چې دحقايقو له مخې پرده لرې کړي اوښوته ښه بدوته بد ووايي يعني له هيچانه ونه ويريږي حتیٰ چې له عرف وعادت نه يې هم سترګه ونه سوزي او دحقانيت په جذبه د ناپوهی له هغه بدذهنيت سره مجادله وکړي چې قوت او قدرت يې دزړې زماني له فرعونانو نه کم نه دی اويوازې ابراهيمي جرئت ورسره مقابله کولی شي.

دليکوا ل لويوالی په همدغه ټکي کې پروت دی چې دجامعي عرف وعادت ته په انتقادي نظر وګوري اوخپله عقيده پټه نه کړي.

هغه څوک چې خپل صحيح فکراو نظردعا م ذهنيت په مخالفت نه شي څرګندولی څوک ورته په نفرت نه ګوري مګر کوم ارزش هم دجامعي په نظرکې نه لري.

رښتيانی ليکوا ل اوستر ليکوا ل هماغه دی چې د راتلونکی نسل قضاوت په نظرکې ونيسي اوله سبا ورځې وډارشي نه له نن ورځې نه .

يو مسلمان بايد هغه ورځ په نظر کې ولري چه يو صحيح قضاوت پکې کيدونکی دی او حقيقت پکې له رسمونو او رواجونونه لوړمقام لري.

څنګه چې په يو ه باغ کې هروخت ناکاره بوټي، درب اوکبلې پيداکيږي باغبانان يې له بيخه باسي چې له باغ نه څنګل جوړنه شي په يوه ولس کې هم په مرور د زمان ځينې وران خويونه اوبدعادتونه پيداکيږي چې انساني باغ وبڼ ته زيان رسوي. هغه اصلاحي نهضتونه چې په ملتونوکې وخت په وخت پيداکيږي دهمدې دپاره وي چې دغه راز بد بوټي ورک کړي او دخلکو په ذهن کې نوې رڼا پيداشي.

دجهان تاريخ چې سړی ګوري او دستر و ليکوالو او پوهانو د ژوند انه مطالعه کوي دا ورته معلوميږي چې دفکر اوپوهې مشرانو او لو يانو دخپلې عقيدې اوفکر و نظريه اظهار او ابلاغ کې له څومره جرئت او جسارت نه کار اخستی او خپل ژوند يې د نورو د ژوند ښه کولو دپاره څومره خوارکړی، بلکه قربان کړی يې دی.

دراتونکي نسل په نظرکې خپله لويي ثابتول څه اسانه کارنه دی چې خوشې په خوشې لاس ته راشي. که سړی دپوهې اوفکر په رڼاکې دحقايقو په اظهار نن هر څومره منفور واقع شي اوعام ذهن ونظر ورته په کرکه وګوري هغومره به دغه سړی دسبا ورځې په رڼا او د راتلونکي نسل په نظرکې ښکلی او محبوب ښکاري.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library